

Projekt **“Gornji horizonti”** na Trebišnjici možemo nazvati historijskim ne samo zbog datuma kada je pokrenut, a koji datira iz 20. stoljeća, već i zbog promjena koje će donijeti ukoliko se završi.

Te promjene će zauvijek promijeniti ekosistem dobrog dijela Hercegovine. Nadležni uporno ignorišu ovu činjenicu i ponavljaju u krug nekoliko rečenica o “grandioznoj koristi” projekta.

Šta je projekt “Gornji horizonti”?

“Gornji horizonti” je hidroenergetski megaprojekt kompleksnih i velikih zahvata u slivu rijeke [Trebišnjice](#), a sistem se sastoji od sedam hidroelektrana, šest akumulacijskih bazena te kanala i tunela kojima se sakuplja voda slivnog područja rijeke Trebišnjice u energetske svrhe.

Realizacija projekta je započela u bivšoj Jugoslaviji 1956. godine, a do početka rata završena je prva faza koja se zvala “Donji horizonti”. Tada su izgrađene hidroelektrane Trebinje I, Trebinje II, PHE (pumpna hidroelektrana) Čapljina i hidroelektrana Plat. Prve dvije hidroelektrane sada su u sastavu Elektroprivrede Republike Srpske, HE Čapljina je u sastavu Elektroprivrede Herceg Bosne u Federaciji BiH, a HE Plat u sastavu Hrvatske Elektroprivrede.

Poslije izgradnje tih [hidroelektrana](#) planirali su i projekat “Gornji horizonti”, međutim to je sve stalo. Međutim, ideja se ponovo probudila prije 15-20 godina u današnjim sistemima vlasti.

Čemu služi megaprojekt?

Prvo su bili predstavljeni takvi benefiti projekta kao što su navodnjavanje određenih područja, vodosnabdjevanje i jačanje turizma.

Sada o turizmu nema govora, kao ni o navodnjavanju istočne Hercegovine. Danas je projekat sveden isključivo na proizvodnju električne energije. Tačnije, električne energije koje u Bosni i Hercegovini ima oko 30 do 40 posto više nego što su potrebe stanovništva.

Prijeti da poremeti ekosistem regije

Vladimir Topić iz udruženja građana “Centar za životnu sredinu” je za Klix.ba pojasnio koje opasnosti nosi ovaj projekat za ekosistem cijele Bosne i Hercegovine.

“Ono što je problematično jeste da se koriste podaci stari 50 godina. 1970-tih godina vršena su neka ispitivanja kako da se realizuje taj projekat i danas ti podaci koriste se za realizaciju tog projekta. Nakon ponovnog pokretanja projekat je probijao rokove nekoliko puta, to jeste trebao je biti završen, ali još uvijek nije. Na njemu se i dalje radi, posebno na izgradnji hidroelektrane Dabar i velikog tunela iz Nevesinjskog u Dabarsko polje. Projekat je skup, puno nas košta, kreditno se zadužuju investicije, javne ustanove RS-a se zadužuju da se realizuje taj projekat”, rekao je Topić.

Važno je naglasiti da se cijena projekta mijenjala nekoliko puta i tako prema posljednjim informacijama, za izgradnju samo jedne hidroelektrane "Dabar" bilo je planirano da se izdvoji 382 miliona KM. O ovoj cijeni se govorilo 2016. godine, a 2020. godine cijena je iznenada porasla za više od 100 miliona na 488 miliona KM.

Topić naglašava da vlasti ne gledaju na tu stranu ekološkog utjecaja, to jeste utjecaja na životnu sredinu.

"Voda rijeke Zalomke, koja je ponornica i čija se voda pojavljuje na izvorima rijeke Buna u Blagaju, rijeka Bunica i Bregava, treba da se preusmjeri i u suštini samim tim odvajanjem vode iz rijeke praktično bi se narušili izvori i ovih rijeka. To su sve rijeke koje su dio sliva Neretve. A smanjivanjem količine vode na izvorima ovih rijeka bi se narušilo i čitavo jedno močvarno područje kao što je Hutovo blato koje se već suši. Treća ključna stvar jeste da bi opao nivo same rijeke Neretve i bile bi pogođene i Republika Hrvatska, jugozapadni dijelovi Hercegovine sve do Čapljine gdje bismo imali upliv slane vode što će promijeniti jedan čitav ekosistem", kazao je.

Slana voda već danas predstavlja problem. Ljudi koji se bave poljoprivredom ili uzgojem nekih voćarskih kultura već danas imaju problema sa slanom vodom. Ako tu dodamo ovaj projekat, ako se jednog dana realizuje, te ekološke probleme će napraviti znatno većim.

"Projekat je trenutno u realizaciji, neki dijelovi, kao što su par tunela, izgrađeni su još u bivšoj Jugoslaviji. Danas se radi na izgradnji tunela iz Nevesinjskog polja i trenutno je projekat u izgradnji. Obično se u predizbornim kampanjama obećavalo se da će projekat uskoro biti završen, da je to kapitalna investicija od javnog značaja koja će donijeti dobitak i razvoj određenih lokalnih zajednica", kazao je Topić.

Međutim, to se još uvijek nije desilo, ali, prema mišljenju mnogih stručnjaka, izgradnja tri elektrane neminovno će se dogoditi.

Kako spriječiti uništavanje prirode?

"Postoji mogućnost da se to spriječi kad bi svi racionalno razmišljali, posebno predstavnici naših institucija ili instituta i agencija za životnu sredinu ili agencija za slivno područje Jadranskog sliva, to jeste za slivno područje [rijeke Neretve](#). Kada bi se uključili, projekat bi se mogao zaustaviti i mogla bi se spriječiti dugoročna šteta koja bi nastala", kazao je.

Pored organizacija i udruženja, krucijalno je i djelovanje građana. Protesti i djelovanje aktivista ne može postići rezultat bez jače podrške javnosti, ali javnost, nažalost, u većini slučajeva ne predaje veliku pažnju "eko-temama" sve dok ne osjeti promjene i štetu na svojoj koži.